

NA GOSPO- DARSKEM NE- BU SE OBLAČI

PLES OKOLI ZLATEGA TE-
LETA SE PA NADALJUJE.

Privatni bizniški interesi so sle-
pi za vsa znamenja.

Washington, D. C. — A. C. Miller je povzdignil svoj glas proti blaznim spekulacijam na borzi. Miller je član zveznega rezervnega odbora. Dnevno časopisje, ki zagovarja privatne bizniške interese in ki tiha optimistične članke o gospodarskem položaju, je posvetilo prav malo prostora temu svarilu. Ampak poročevalci evropskih časnikov so pa posvetili pozornost temu svarilu. Oni sodijo, da je Coolidgeva administracija opazila, da se gospodarsko nebo oblači.

Miller je šel v Boston in je tam govoril pred Komercialnim klubom. To se je zgodilo dne 17. novembra zvečer. Govoril je o dobrotah, ki jih prinaša federalni rezervni sistem biznisu. Hvalil je njegove uspehe, razlagal je, kako inflacija (napihovanje) prične kot razširjenje biznisa. Dejal je, da so bile sedanje razmere procvitajoče in razširjene na industrijskem polju se pozna. Dejala se je veliko naučila iz pogubonosne depresije leta 1920-1922.

Na to je pokazal na dva nevarna madeža v sedanjem položaju. Madeža sta: Posojilni trg potrebuje veliko množico kredita v spekulacijskem središču dežele od Novega leta. Precejšnjo množico kredita pa pojedo zemljišča na spekulativne in spekulativne stavbinske operacije.

Miller je nato povdarjal, da se del ljudji podaja za posojevanje in spekulacij. Te ljudi vzbuja k najemanju kredita majhna obrestna mera. Čas je, je naglašal govornik, da se take spekulacije ustavijo.

To svarilo od tajnika Mellona v Washingtonu se je sporočilo najprej središču za posojevanje denarja, kot spekulacijskemu središču v New Yorku. Mellonu so svarilo, povedano po Millerju, ne velja brezobzirnim spekulantom, ampak le previdnim. Namignil je, da je mogoče industrijska inflacija potrebna za velike bančne skupine, toda posojevalci denarja naj se ne dajo ujeti neprimernosti. Poljedelska deflacija v letih 1920-22 je ušla marsikatero kompanijo, ki je posojevala denar na zemljišča in kmečka posestva proti vknjižbi. Te kompanije imajo na skrbi še veliko farm na severozapadu, na katerih nihče ne dela in so zapuščene. Ako se industrija preveč razširi v kapitalističnem gospodarskem sistemu, tedaj se mora deflatirati. Mellon pa noče, da bi bili bankirji prizadeti.

Deflacija v kapitalističnem gospodarskem sistemu ne bodo nikdar izginile popolnoma, ker se v tem sistemu vršita blagovna distribucija in produkcija zaradi profita in ne zaradi potrebe.

TOVARNARJI SE NE ZANI-
MAJO ZA ZAKONE V ZA-
ŠČITO MLADINE.

Boston, Mass. — Na stotine massachusettskih tovarnarjev krši postave, ki določajo, da mladostniki in ženske ne smejo delati več kot 48 ur v tednu. To je poročal Edward F. McGrady, legislativni zastopnik Ameriške delavske federacije, delavski strokovni centrali v Bostonu.

ZENSKA OSVOJENA NA
SMRT.

Elizabethtown, N. Y. — Mrs. Fannie Soper mora umreti na električnem stolu v tednu, ki začne 3. januarja, radi umora na črna soproga Henry Soperja, ki je bil pomožni šerif v Boquetu. Odvetniki so vložili priziv na višje sodišče.

Pregled dnevniških dogodkov

AMERIKA.

Premogarski magnati so sklenili, da še ne podpišejo pogodbe z rudarji.

Krznarski delavci zahtevajo povišanje meзде.

Kam vodijo brezupne borzne spekulacije.

Arzenalski delavci so nezadovoljni s predlagano mezdno lestvico.

Wall Street zopet osvojil Nikaragvo.

Brodolastniki zahtevajo subvencioniranje.

PO SVETU.

Mussolini se je zbal ter ne pojde v London podpisat pakta. Francozi so se umaknili iz južne Sirije.

Prelom med Hindenburgom in monarhisti na Nemškem.

Painlevova vlada je padla.

Štrajk se naj nada- ljuje, je sklep baronov

Lastniki antracitnih rogov so sklenili na tajni konferenci, da ne podpišejo nove pogodbe brez razsodiščne klavzule.

Philadelphia, Pa. — John L. Lewis, predsednik United Mine Workers of America, je v nedeljo naslovil pismo na predsednika Coolidgea, v katerem vprašuje, da li bo vlada intervenirala v svrhu integritete jacksonvilske mezdne pogodbe v distriktih mehkega premoga, ali bo rudarska organizacija prisiljena sama uveljaviti pogodbo. Pismo se tolmači, da morda pride štrajk rudarjev tudi v vseh ostalih premogovnih okoliščinah.

New York. — "The New York Times" od sobote poroča, da so predstavniki lastnikov antracitnega premoga na svoji tajni konferenci v New Yorku večerj zaključili, da ne podpišejo nobene pogodbe z rudarsko organizacijo, v kateri ne bo nove klavzule za poravnavanje bodočih sporov z razsodiščem.

Zastopnik baronov premoga je dejal, da so operatorji v splošnem pod vtisom, da bo stavka še nekaj časa trajala predno pride do poravnania.

Francoska vlada je padla

Painleve je podal ostavko, ko je zbornica s tremi glasovi večine zavrgla točko njegovega finančnega programa.

Pariz, 22. nov. — Painlevova vlada je danes podala ostavko. Nepričakovani padec je prišel, ko je zbornica zavrgla 5. člen Painlevoeve finančne predloge — člen se tiče moratorija — z 278 proti 275 glasovom. Vlada je ostala v manjšini za tri glasove, kar ni bogvekak poraz, kljub temu je takoj demisionirala. Poraz so povzročili komunisti, ki so glasovali za desničarji.

Zbornica je nato odgodila zborovanje do torka. Painlevov naslednik bo mogoče Briand ali Herriot.

Debata v francoski zbornici.

Pariz, 21. nov. — Generalna debata o finančnem programu vlade je bila večerj zaključena v zbornici in zdaj je na dnevnem redu razprava o točki za točko v predlogi. Kakor je razvidno iz debate, zahteva vlada, da se vsota papirnatega denarja v obtoku pomnoži za šest in pol milijarde frankov kljub ultimatu socialistov, da ne sme biti več nobene inflacije.

Grki aretirali 40 komitašev.

Atene, Grška, 21. nov. — Grški žandarji so te dni aretirali v Florini 40 oseb, ki so v zvezi z bolgarskimi komitaši.

Agitirajo za "Prosveto".

ARZENALSKI DELAVCI NISO ZADOVOLJNI

Predložena mezdna lestvica je nezadovoljiva. — Delavci se pritožujejo, da so mezdni odbori sestavljeni iz nekompetentnih ljudi.

Washington, D. C. — Zaupniki kovinskih delavcev v mornariskem arzenalu se pritožujejo, da so nekateri lokalni arzenalski mestni odbori ignorantni, nekompetentni in prežeti s predsodki napram arzenalskim delavcem. To so povedali pred splošnim mezdnim odborom, ki je v Washingtonu dne 17. novembra pričelo zaslišanje. Novo mezdno lestvico, ki postane veljavna v mesecu januarju prihodnjega leta, določijo splošni mezdni odbor.

N. P. Alifas, predsednik 44. distrikta strojniške organizacije, je naglašal, da se nastopa proti strojniki kom sovražno, odkar so lokalni mezdni odbori za druge rokodelce predlagali neproporcionalno povišanje meзде, dasiravno dela v arzenalu največ strojnikov.

Razložil je, ako mora departament izbirati med znižanjem meзде ali odslovljenjem delavcev, tedaj njegova unija predlaga, da se zniža število zaposlenih delavcev.

J. N. Davis, legislativni zastopnik Bratovščine kotlarskih delavcev, je izjavil, da so lokalni mezdni odbori sestavljeni iz uradnikov, ki so nekompetentni odločati o mezdni meri, ker ne vedo ničesar o industrijski upravi zunaj arzenala.

E. A. Dring, zastopnik strojnikov v Newportu, R. I., je pričal, da ni bilo zastopnikom njegovega rokodelstva dovoljeno pričati pred lokalnim mezdnim odborom.

Neki drugi zastopnik je vložil ravnotako pritožbo.

ČLANSTVO ORGANIZACIJE ZVEZNIH USLUŽBENCEV SE MNOŽI.

Washington, D. C. — Narodna federacija zveznih uslužbencev je pridobila 1.600 novih članov, odkar se je obdržala njena konvencija v Bostonu. Od teh uslužbencev jih pripada 537 davčnemu uradu. Sedemdeset lokalnih organizacij, ki so raztresene od Ketchicina v Alaski pa do Panamaškega prekopa, Bostona in Manile, je poročalo, da so dobile lepo število novih članov.

Ta kampanja za pridobivanje novih članov je pričela zaradi boja v letošnjem kongresu za izboljšanje meзде delavnega reda in delavnih razmer. Uslužbeni zahtevajo en dan počitka v tednu, boljše meздо za nočno delo, plačano čezurno delo, soboto pol dne prosto. Poleg teh zahtev so že druge važne zahteve za izboljšanje njih položaja.

Tudi med federalnimi uslužbeni se je pričelo daniti. Spoznavati so pričeli, da se morajo organizirati, ako hočejo kaj doseči.

MEHIŠKE ŽELEZNICE SO V KREMPLJIH PRIVATNIH INTERESOV.

Washington, D. C. — Mehški biroj v Washingtonu je sprejel obvestilo, da Callesova uprava se pogodila z upniki, da bodo imeli 51% delnic narodnih mehiških železnic, 49 pa vlada. Ta transakcija se vrši dne 1. januarja 1926. Upniki se pa odpovedo vključenemu dolgu \$250.000.000. Železnice se nahajajo v boljšem stanju, kot so bile v letu 1908.

Ravno tako je bila napravljena pogodba glede plačevanja obresti mehiškega narodnega dolga in za zameno in nove izdaje poljedelskih obveznic. Tudi ta pogodba postane veljavna z Novim letom.

Nikaragva je srečno zopet osvojena

Demarni interesi iz Wall Streeta zopet zavladajo v nji. — Chamorro je izvršil obojevalno akcijo v korist ameriškim bančnim interesom.

Washington, D. C. — Nikaragva se je spomladi z volitvami osvobodila Wall Streeta. V državnem departmentu se zdaj množe dokazi, da je Nikaragva zaradi tega prišla pod železno pest Emiliano Chamorra, militarnega diktatorja, da bi služila ameriškim bančnim interesom.

Chamorro je zopet izigral potezo, ki to potrdi. Poslal je močan vojaški oddelek v mesto Leon, ki je "liberalna trdnjava", da tam vzpostavi "red in mir".

Ejudstvo v tem mestu je protestiralo proti Chamorru, ker si je za nepostaven način uzurpiral moč in je zasegel glavno mesto Managva. Obenem je spravi armado pod svojo oblast in razpustil kabinet. Poslal je tudi enega svojih podpornikov v Washington, da prevzame poslanstvo. Da se izogne priznanju novega poslanstva, ga je imenoval zastopnika njegovih zahtev.

Mlada delavska federacija v Nikaragvi je podpirala upravo, ki jo je diktator Chamorra strmoglavil.

Krznarski delavci zahtevajo skrajšanje delavnika

ŠTIRIDESET UR V TEDNU
ZADOSTUJE.

To je zaključek konvencije.

New York, N. Y. — Organizacija krznarskih delavcev (International Fur Workers Union) je na svoji konvenciji v Bostonu zaključila, da predloži podjetnikom zahtevo, da se delavne ure v tednu skrajšajo na štirideset. To bo zdaj bojni klic krznarskih delavcev.

Boj za skrajšanje delavnika bo najprej pričel v New Yorku, v katerem izdelajo tri četrтинke od vseh izdelkov iz kožuškovine. Konvencija je odglasovala, da newyorške organizacije pri sklepanju pogodb že to leto zahtevajo, da ta zahteva pride v novo pogodbo.

Konvencija je zaključila, da se izvrše prvi koraki, da se združijo vsi delavci, ki delajo z iglo. To pomeni, da se združijo vse organizacije krojaških in krznarskih delavcev v eno celoto. V to celoto spadajo tudi delavci, ki izdelujejo klobuke iz blaga, kape, rokavice itd. Ti delavci so zdaj pocenjeni v pet unij.

Konvencija je dalje odglasovala, da se podvzamejo prvi koraki za industrijsko strokovno gibanje. Poziv je naslovljen na Ameriško delavsko federacijo, ki naj v tej smeri izvrši prvi korak. Ravnotaka resolucija je bila odklonjena na konvenciji Ameriške delavske federacije v Atlantic Cityju.

OSEMURNI DELAVNIK PRI- DOHIVA V PATERSONU.

Paterson, N. J. — Kampanja za osemurni delavnik, ki jo vodijo svilni in tekstilni delavci v tem mestu, postaja uspešna. Precej tovarnarjev je že pristojno znižalo delavni čas na osem ur dnevno.

Delavci obdržavajo že vedno shode. Voditelji strokovnih organizacij izjavljajo, da bo do petega januarja v prihodnjem letu 8-urni delavnik izvojevan. To je dan, ki so ga delavci določili, da morajo tudi najbolj trmoglavni podjetniki skrajšati delavni čas na osem ur dnevno.

Svilna industrija ima zdaj precej naročil. Nekateri pravijo, da jih ni imela toliko zadnjih pet let, kot jih ima letos. To dejstvo bo največ vplivalo, da bodo odnehali tudi najbolj trmoglavni podjetniki, ki se že krčevito drže dolgega delavnega časa.

MUSSOLINI NE POJDE V LONDON!

Zbal se je protidemonstracij in pošlje namestnike. Nemški socialist mu je vrzel cesarsko blaznost. — Italijanski senat je sprejel protiprotostidarsko predlogo.

Rim, 21. nov. — Uradno naznanilo se glasi, da premijer Mussolini ne pojde v London podpisat lokarnske pakte v imenu Italije. Mesto njega pojde delegacija treh namestnikov. Naznanilo ne pove, kaj je vzrok, da se je Mussolini premislil. Ne dvomno so poročila iz Londona, ki napovedujejo sovražne demonstracije laboritov, vzrok.

Berlin, 21. nov. — Socialistični vodja in bivši finančni minister Hilferding je večerj na prvi seji nemškega parlamenta v svojem govoru napadel Mussolinija in njegovo politiko nasilja. Italija trpi, ker ni pravčasno ozdravela na cesarski blaznosti, je rekel Hilferding. Socialisti in komunisti so burno odobrvali njegove besede.

Rim, 21. nov. — Italijanski senat je večerj sprejel z 208 proti šestim glasovom zakon proti "tajnim organizacijam", ki je predvsem naperjen proti framažonskim ložam.

Mussolini je bil navzoč, ko so debatirali. Več senatorjev je protestiralo proti predlogi rekoč, da je preveč drastična, ker velja na nazaj. Preteklost ne sme biti kanonizirana, saj so tudi člani vlade bili enkrat drugačnega mišljenja. Mussolini se je takoj čutil ušaljenega valed teh besed. Vstal je in rekel, da on je sovražil protostidarske tudi takrat, ko je še bil socialist, ker framažoni niso proletarci, niti aristokracija, pač pa intriganti.

Komunisti, ki so bili v četrtek pometani iz zbornice na ulico, so se večerj vrnili in tiho zasedli svoje sedeze. V zbornico je prišlo tudi petnajst poslancev popularske (katoliške) stranke. Pačisti so jih takoj napadli in jih dražili, da so prišli samo zato, da dobe v zborničnem poslopiju brezplačno kavo.

BRODOLASTNIKI ZAHTEV- JO SUBVENCIJONIRANJE.

Precej trmoglavni so ti gospodje.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge ne bo priporočil kongresu subvencioniranje privatnih plovbenih interesov. Hoover pravi, da je tako priporočilo nepotrebno, ker ne bo imelo uspeha. Kljub temu pa brodolastniški interesi in drugi z njimi združeni privatni interesi vztrajajo pri tej zahtevi na konferenci, ki jo sklicala trgovska zbornica Združenih držav. Porinili so na stran predloge ducata delavskih zastopnikov, ki zahtevajo, da se La Follettov zakon za zaščito mornarjev izvaja poštno. Ti interesi zahtevajo, da se prekličejo najbolj važne določbe v tem zakonu. Dalje naglašajo, da naj pride vladno trgovsko povelje pod nadzorstvo Bele hiše. Zahtevajo tudi, da se prodajo veččinoma vse vladne ladje privatnim interesom.

Njih lakomnost po subvencijah bo povzročila, da njih cela zadeva ponesreči v kongresu.

Boj za dva kralja na Ogrskem.

Dunaj, 21. nov. — Med ogrskimi monarhisti je izbruhnil konflikt in reakcionarji so se razdelili v dve stranki. Ena stranka podpira princa Otona, sina zadnjega avstrijskega cesarja Karla, druga pa nadvojvodo Abrehta, ki je šampjion dinastije Arpadovcev. Monarhisti so torej razdeljeni med Habsburžane in Arpadovce. Kakor poročajo, se regent Horthy zavzema za Abrehta.

Francozi izpraznili južno stran Sirijo

Vsa pokrajina z južnim Lebanonom vred prepuščena rebelnim Druzom. Krstjanska armada pristovoljcev popolnoma poražena in razpršena.

Jerusalem, Palestina, 21. nov. — Francoze čete so izpraznile južno Sirijo. Vsa pokrajina ob Palestini je prepuščena rebelnim Druzom, ki zdaj hitro osvajajo mesto za mestom skoraj brez odpora. Več kot 8000 krstjanskih prebivalcev je pribežalo v Palestino; nove trupe beguncev prihajajo dnevno.

Francoška armada je zdaj koncentrirana med goro Heron in Lebanonom, kjer skuša ustaviti valove revolucije, da ne zajamejo obkroja z mesti Sidon, Tir in Bejrut.

Iz poročil, ki so ušla francoski cenzuri, je jasno, da so rebeli popolnoma premagali in razpršili čete krstjanskih pristovoljcev, katere so oborožili Francozi. Južni Lebanon je zdaj izročen milosti ali nemilosti Druzov. Francoške zamorske čete so se izkazale za zelo slabe in francoska žandarmerija, ki je mešana iz krstjanov in muslimanov, je popolen flasko. V mnogih slučajih so vojaške in žandarke posadke kar pustile strojnice in zbežale, ko so se pokazali vataši. Francozi prešlji je brez malega uničen. Prebivalci so razkačeni in zahtevajo, naj Francozi ukurgajo Druze ali pa zapuste deželo, ako se ne morejo bojevati.

Prelom med Hindenburgom in monarhisti

Ludendorff zahteva, da Hindenburg napove boj lokarnskim paktom ali pa poda ostavko.

Berlin, 21. nov. — Monarhistično-fašistična opozicija proti lokarnskim paktom je dosegla višek večerj, ko je bil predsednik Hindenburg javno pozvan, naj se postavi na čelo nacionalistov, ki so proti lokarnskim paktom, ali pa naj poda ostavko.

Pozval ga je general Ludendorff, vodja ultranacionalcev ali nemških fašistov, v listu "Voelkische Kurier". Ludendorffov poziv je naredil senzacijo.

"Ime Hindenburg ne spada pod ta paket", piše Ludendorff. "Predsednik bi se moral vsaj toliko oskrati na svoje bivše tovariše v vojni, da ne podpiše nesramnega pakta. Moje nemško srce me boli, ko vidim, kako namerava naš feldmaršal žrtvovati svojo slavo in svoje ime. Ako Hindenburg podpiše paket, tedaj ni več vreden biti predsednik. Nemčije in če ima še kaj časti, naj resignira."

Kakor danes stoji situacija v nemškem parlamentu, bodo lokarnski pakti ratificirani. Socialisti so izpremenili svoje stališče in zaključili, da bodo glasovali za pakte.

224.000 Avstrancev mora plačati kazen.

Melbourne, 21. nov. Oblasli so dognale, da se ni 224.000 volilcev udeležilo zadnjih volitev poslancev za avstralski zvezni parlament. Ker avstralski volilni zakon določa, da mora vsak volilec voliti, če ni bolan, bodo morali zdaj vsi oni, ki niso volili, plačati \$10 kazni vsak.

Nemški premijer poda ostavko.

Berlin, 21. nov. — "Vorwaerts" poroča, da je dr. Luther informiral člane parlamenta, da poda ostavko kakor hitro bodo lokarnski pakti podpisani v Londonu.

Štrajk tekstilnih delavcev v Mehiki.

Mexico City, 21. nov. — Generalna stavka tekstilnih delavcev je danes v teku malone v vseh tovarnah Mehike. Voditelji upajo, da bo v ponedeljek popolna. V stavkovnih okoliščinah je mir.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveland \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inloženstvo \$3.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

193

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31-25) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravočasno, da se vam ne utavi list.

OSEMURNI DELAVNIK IN BREZPOSELNOST.

Legislatura države Wyoming je sprejela postavu, ki je določala, da smejo delavci pri izvrševanju javnih del biti zaposleni le osem ur.

Podjetniku, ki je v mestu Cheyenne sprejel tlakovanje ulic, ni bila ta postava všeč. Pritožil se je na sodišče. Zadeva je romala od najnižje do najvišje instance. Zdaj je najvišje državno sodišče proglasilo postavu za neustavno. Pri tem je utemeljilo svojo razsodbo, da legislatura lahko sprejme postavu, ki določa, da delavci pri javnih delih ne smejo več delati kot osem ur dnevno, ampak ta postava, ki je bila sprejeta, se ne da izvesti.

To seveda pomeni, dokler postava ne bo amandirana, toliko časa lahko podjetnik pri tlakovanju ulic izkorišča delavce vsak dan toliko časa, kolikor se mu poljubi.

Osemurni delavnik je bil pripoznan v državi Wyoming že skozi več let kot stalni delavnik.

Skrajšani delavnik pomaga znižati število brezposelnih delavcev. Take razsodbe kažejo, da je rešitev vprašanja brezposelnosti še ravno tako daleč, kot je bilo pred sto leti. Se nikdar se niso merodajni faktorji, ki imajo medene besede za delavce ob času volitev, resno počeli z rešitvijo tega vprašanja. Kadar je število brezposelnih delavcev postalo izredno veliko, so prišli na dan z novimi obljubami, malo so si popraskali glavo in pri tem je ostalo. Nikdar pa niso mislili na to, da je z gospodarskega stališča velika potrata, ako so delavci brez dela.

Tudi veliki privatni bizniški interesi niso nikdar z znanstvenega stališča obdelali vprašanja brezposelnosti. Njim se dopade, ako za vsako izpraznjeno mesto v tovarni vprašata dva delavca, če je mogoče pa trije. Ako se veliko delavcev ponuja v delo, lahko podjetniki znižajo mezd, poslabšajo delavne razmere v podjetju in podaljšajo delavnik, kar pomeni, da se delavska brezposelnost armada še poveča, da imajo kapitalistični interesi večjo izbiro med delavci.

Podjetniki, ki žele take razmere, so navadno tudi nasprotniki delavske organizacije. In to je razumljivo. Ako so delavci organizirani, ne morejo ob času velike brezposelnosti zniževati delavske mezde, poslabševati delavnih razmer v delavnici in podaljševati delavne ure. Ako v podjetju delajo organizirani delavci, se morajo podjetniki tudi ob času brezposelnosti delavcev ravnati po pogodbi, ki so jo podpisali z organizacijo delavcev.

Delavstvo je več storilo za odpravo brezposelnosti kot podjetniki. Povsod, kjer delajo organizirani delavci, zahtevajo skrajšanje delavnika. Čim krajši je delavnik, toliko več delavcev potrebujejo v industriji. Naоборот pa potrebujejo toliko manj delavcev v obratu, kolikor daljši je delavnik.

Dokler se več ne stori za odpravo brezposelnosti s skrajšanjem delavnika, je jasno kot beli dan, da sili na površje vprašanje zavarovanja delavcev proti brezposelnosti. Na tisoče in tisoče organiziranih delavcev prihaja dandanes do spoznanja, da so razmere postale tako neznosne, da je treba nekaj ukreniti za zavarovanje delavcev proti brezposelnosti. Organizacija krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers of America je storila že precej v tej smeri. Uvedla je zavarovanje delavcev proti brezposelnosti dne 1. maja leta 1923 v sporazumu s krojaškimi podjetniki.

Ti krojaški podjetniki morajo prispevati večji del prispevka v sklad za podporo brezposelnih. In to je pravično, ker imajo podjetniki dobiček od delavcev in ne delavci od njih.

Ako bi bilo zavarovanje proti brezposelnosti uvedeno splošno za vse dalece, bi podjetniški interesi ne mogli strašiti delavcev ob času volitev, da bodo brez dela, ako ne bodo tako volili kot ukazujejo gospodarji industrije. Tem podjetniškim interesom bi bilo odvzeto močno orožje, s katerim vsiljujejo delavcem svoje kandidate za postavodajne zbornice in javne službe.

Vzrokov za brezposelnost ni prav nobenih. Dandanes se lahko toliko producira, da je za vse vsega dosti.

Zato mora delavstvo v prvi vrsti bojevati za take razmere, ki odpravijo brezposelnost, kljub temu se pečati z reševanjem vprašanja zavarovanja delavcev proti brezposelnosti, dokler ni vprašanje brezposelnosti tako rešeno, da ne bo sploh noben delavec brez dela.

JAVNA GOSPODARSTVA

Glavni urednik: J. S. Z.

izdajatelj: "Prosveta".

Cleveland, Ohio. — Prvo naj malo opišem veliko mesto Detroit, katero šteje nad milijon prebivalcev. Prebivalstvo Detroita je vseh vrst narodnosti, mogoče jih ni v nobenem ameriškem mestu toliko kakor v Detroitu, izveniši, mogoče New York.

V Detroitu je Slovencev okoli šest tisoč, morda kakih petsto več, prebivajo pa po vsem širnem mestu, tako da jih človek, ki ni dobro znan v mestu, težko dobi. Slovenci v Detroitu so večinoma naprednega mišljenja, razdeljeni so v dve glavni stranke, večina je pa socialističnega prepričanja. Nekaj je tudi komunistov, pomešanih med Hrvatit. Tudi je nekaj katoličanov, ki so se pred kratkim naselili v Detroit iz Calumeta v Michiganu. Ti tudi nameravajo postaviti cerkev, pa jim gre bolj trda. Vsekakor sem mislil, da se mislijo v tej zadevi zateči k Fordu, pri katerem upajo dobiti od \$25,000 do \$50,000. Ford, četudi ni katoličan, bo mogoče pomagal, da se jim načrt uresniči, saj kapitalisti ne dajo nič na to, oni podpirajo vse cerkve, ker vedo, da služijo njim. Znano pa je tudi, da je Ford precej pametnejši, dal bo slovenskim cerkvenjakom le v slučaju, če bo videl, da mu bo vsaj dvakrat indirektno povrnjeno. Saj dobro vemo, na kateri strani so katoliške ali pa druge cerkve v slučaju stavk.

Detroit ima veliko različnih tovarnen in delavnic, med katerimi se najbolj odlikujejo Fordove. Pred sedmimi meseci sem bil v tem mestu. Takrat sem že imel priliko ogledati si velikanske moderne tovarne in sistem proizvodnje. Reči moram, da gre vse delo v podjetju čudovito hitro in sistematično od rok. Večkrat se ališ govorica med ljudmi, da je mister Ford dober človek, ko najboljše plača svoje delavce ter tudi drugače. Akribi zanje. O da, plača jim navidez še precej dobro, ampak pri tem je treba samo malo preuštirati njegov sistem v delavnicah in tovarnah. Ford ne trpi postopajev, ampak hoče samo pridne in čvrste delavce, od katerih zahteva, da toliko in toliko naredi profita. Če v Fordovih prostorih gre delavec od dela na stranišče, ga mora že drugi nadomestiti, ker delo gre od rok do rok in vsakdo je prisiljen ga hitro izvrševati, če ne pa vse zatanje. Natančno imajo preračunano, koliko mora eden izdelati, saj Ford ima zato tudi najboljše inženirje, tehnike in svetovalce, ki vedno tuhtajo za izboljšanje sistema v dobrobit podjetja. Radi tega ni čudno, da Fordovo premoženje raste bliskovito hitro. Ako bo šlo tako naprej, bo v petdesetih letih četrtina vse ameriške vrednosti v njegovih rokah, oziroma v rokah njegovih dedičev.

Kako Ford skrbi za svoje delavce? Povedali so mi, da ima delavec pri tem podjetju vse preračunano naprej, koliko potrebuje za to in ono potrebeno ter koliko ostane od njegovega zaslužka, da se vliči na banko. S tistim preostankom si delavec odplačuje hišo ali je uravnava kaj sklene. Ne rečem, da je to ravno napačno, zdi se mi pa nekako diktatorsko od podjetja.

Ford ne trpi med svojimi delavci pijancev, ki bi zanemarjali delo v tovarni. Če hoče delavec ostati doma, mora odsotnost prej prijaviti poslovodju in navesti tudi vzrok. Če kdo ostane doma, ne da bi se prijavil, pride nemudoma zato postavljen moš, da poišče, kaj je vzrok. Če je delavec bolan, se mora takoj iti preiskati k kompanijskemu zdravniku, da dožene, če je res bolan ali pa mogoče pijan. Ford ne mara revmatizma, kate-rih "bolezen" bi izvirala radi tega, če se ga je kdo preveč nalez. On je strog prohibicionist. Če ga on sam pije ali ne ter koliko ga popije, to je stranskega pomena.

Ford skrbi za zdravstvo v tovarni in na domu delavca. Njegove tovarne so moderno zgrajene in za ohrano zdravja pravilno opremljene. V tem se mu mora dati priznanje.

Vendar pa moram poudariti, da delavci v Fordovih tovarnah niso dovolj plaščani za njih delo, ki ga trije izvršijo toliko, kot bi ga drugod pet delavcev.

Da sem se ustavil pri Fordu in njegovih delavnicah toliko časa v opisovanju, je vzrok, ker Fordove tovarne so duša in srce mesta Detroita. Skoraj je več pogovora o Fordu kakor o tisoču drugih posameznikov ali meščanov. Detroit je veliko in snažno mesto, ki se hitro širi na vse strani. Tudi lepe in velike stavbe so v njem, banke, poštni urad, železniška postaja in še druga poslopja. Po mestu vozi-jo poleg polničnih železnice omrežja, izvoščkov pa je nešteto.

Iz Detroita sem se odpeljal v Chicago, kamor stane vožnja \$9.50 ter traja osem ur in pol. V prihodnjem dopisu bom opisal Chicago, North Chicago in Waukegan. — Anton Jankovič.

Cleveland, Ohio. — Čitatelji Prosvete smo imeli priliko čitati nekaj nasvetov, kam bi obrnili denar milijondolarskega fonda J. S. Z. A. J. Terbovec je sproti, da bi se denar dal za dom slovenskih alepcev v Ljubljani. Jaz se popolnoma strinjam z njegovim nasvetom, kajti, ko se je pobiralo za milijondolarski fond, je bila splošna želja ameriških Slovencev pomagati rojakem v domovini. Republike nismo mogli kupiti Jugoslaviji za tistih \$60,000, ker jih nikjer ne prodajajo.

Zgodovina nas uči, za kako ceno so bile republike kupljene. Ne v Ameriki niti v Rusiji niso kupili republike z glasovalci, temveč z revolucijo. Tako bo tudi po drugih deželah sveta. Do republik bodo prišli zreli narodi.

Ker je bil denar milijondolarskega sklada namenjen za staro domovino, naj tudi gre tja. V bolj koristen namen ga ne morem obrniti kakor v pomoč slepcem, ki ne morejo več upati, da bi še kdaj videli luč sveta. Resnica je, da bi morala zanje skrbeti jugoslovanska vlada, tudi bolje bi bilo, da bi Slovenija podarila alepcom vilo na Bledu, kakor jo je podarila kralju Aleksandru, ki ima itak vsega v obilju in 24 ur na dan počitka. Pokažimo torej, da nismo tako kruti, da bi jim vsaj s tistim denarjem ne pomagali, ki je že stran.

Anton Zornik je svetoval, da bi se denar porabil za dom J. S. Z. v Chicago, kar bi pa nikakor ne bilo pravično, ker nismo bili vsi socialisti, ki smo prispevali v milijondolarski fond. Nimam nič proti domu J. S. Z. Kateri ga hočejo imeti, naj si ga le postavijo in razširjajo svojo izobrazbo kot so jo potom izobraževalne akcije.

Naj navedem slučaj. Bilo je pred par leti, ko je prišla na Avello, Pa., znana socialistična agitatorica mra. Tauchar. Agitirala je za Proletarca in pobirala naročnino za romane. Ko mi razkazuje knjige, sem videl tudi povest Franca Finžgarja. Zadržan jo vprašam, kako da prodajajo povesti Finžgarja, ko je on vendar duhovnik. Socialistična agitatorica bi morala vendar prodajati socialistične knjige, ne pa romane. Ona pa je hvalila Finžgarja, da je fin duhovnik, veliko boljši od drugih. Seveda priznam tudi jaz, da je Finžgar dober pisatelj, ampak v korist delavskega razreda ni še ničesar napisal, česar kot katoliški duhovnik tudi ne sme, ako noče biti izključen iz katoliške cerkve. Ugaja mu pa gotovo bolj duhovniški stan kakor drugo delo.

Pozivijam vse tiste, ki ste prispevali v milijondolarski sklad, delujte na to, da se polije preostali denar za potrebni slepski dom v Ljubljani. Pobirali naj bi se tudi prostovoljni prispevki na društvenih sejah in raznih prireditvah, ko se je že pobiralo po več slovenskih naselbinah. — Frank Hribar.

Delavci, Pa. — Po dolgem času sem se jaz namenil plačati par novic iz te naselbine. Dela se tu vsaki dan, ali bolj halastno, ker je plača normalna. Plača je tako niska, da komaj človek diha, to je, kakor bi rekel, danes imaš umreti, boš rajši jutri. Je kakor bi se nad nami maščevali ali mozeg arkali iz naših kosti. Sedaj prav pritiska-jo, ker pri trdem premogu imajo stavko. Bo vsaj blaga poln- nar, ko trdi premog počiva in se spravljajo na mehkega, češ bo- mo pa tam dobili malo Pepčeto-rov. Od tam prihajajo, kjer je stavka, četudi dobro vedo, da je tu spor z U. M. W. of A., kar po- kazuje, da še vedno niso zvezi organizaciji. Takim rudarjem bi svetoval, da ostanejo na svo- jem mestu.

Ze pred časom so sem priva- bilji ljudi, da bodo delali, a so jih prevarali. Obljubili so jim plačo boljo kakor jo imajo se- danj. Ko so prišli na mesto je bila plača kakor od drugih. In kaj je bilo. Šli so dalje in po- tem jih je moč postavbe iskal, kam so šli.

Tu se lepo razumemo, ker nas ni dosti, namreč samo ena dru- žina in en potomec. Omeniti moram tudi, da je tu obilo Hr- vatov, ki nas včasih razveselijo s tamburicami.

Pozdrav vsem naročnikom in Prosveti obilo uspeha. — Frank Meden.

Največja podzemsko delo v Po- stojnski jami dovršeno. Iz Po- stojne pišejo: V svetovno znani Postojnski jami so dovršena o- storitvena dela, katara so bila zasnovana že leta 1915. Zadnji del rova, med orjaško votlino podzemake Pivke in 2.8 km dolgo Črno jamo so prebili v noči od 30. na 31. oktobra. V maju 1926 bo dostopnih nič manj kot 6 in pol km novih podzemskih hodnikov za mednarodno občin- stvo. Skozi "Rajsko jamo", brez- dvornno najlepšo kapniško jamo na svetu, dalje skozi 500 m dolgo Bertarellijevu galerijo bo ob- iskavalec došel v "Črno jamo", tako imenovano po črni kapniški plasti, ki pokriva stene, strop in orjaške stalagmite. Odtod se skozi 106 metrov dolg rov in na- bahal se bo v Pivki-jami, ki je prava pravzaprav druga podzemake Pivkinega toka. Kakor znano, se Pivka aliva pri Postojni v 23 km dolgo Postojnsko jamo, teče 15 km pod zemljo in pride pri Pla- nini kot Unec-zopet na dan. Sto- tine neustrašenih rudarjev je s pomočjo pnevmatičnih vrtalnih strojev zgradilo široka pota v navpične in predviseče jameke stene ob podzemski strugi reke Pivke. Ko se bo obiskovalec pre- peljal 1 in pol km pod zemljo s čolnom, bo došel pod 75 m glo- boko brezno, odkoder vodijo že- lezne betonske stopnice, katere so bile izdelane z nepopisnimi tehničnimi težkočami ob navpič- nih skalnatih stenah imenovane- ga brezna zopet na površje. No- vo zgrajena 5 in pol km dolga cesta za avtomobile pelje skozi senčnate gozdove nazaj v Po- stojno.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije J. S. Z." so vplačala društva, socialistični klubi in posamezniki v sept. in okt. kot sledi:

Štev. dr. in kraj.	Vota
74. SNPJ, Virden, Ill.	\$2.00
47. SNPJ, Springfield, Ill.	2.00
184. SNPJ, Springfield, Ill.	2.00
106. SNPJ, Cherokee, Kans.	2.00
120. SNPJ, Gallup, New Mex.	2.00
318. SNPJ, Baggaley, Pa.	6.00
281. SNPJ, Jacksonville, Kans.	1.00
244. SNPJ, Kayler, Pa.	3.00
115. SSFZ, Helper, Utah	4.00
225. SNPJ, Edison, Kans.	1.00
232. SNPJ, Kokomo, Ind.	3.00
209. SNPJ, Nokomis, Ill.	4.00
212. SNPJ, Clinton, Ind.	1.00
245. SNPJ, Lawrence, Pa.	3.00
86. SNPJ, Chicago, Ill.	2.00
278. SNPJ, Maryland, O.	2.00
131. SNPJ, Chicago, Ill.	2.00
214. SNPJ, Mullan, Idaho	5.28
190. NPJ, St. Michael, Pa.	5.00
27. SNPJ, Frontenac, Kans.	1.00
177. SNPJ, Iveland, O.	3.00
Persko in dramatično dr. "So- da", La Salle, Ill.	12.00
97. SNPJ, Bessemer, Pa.	2.00
36. SNPJ, Willock, Pa.	4.50
388. SNPJ, Purglove, W. Va.	3.00
KLUBI J. S. Z. IN POSAMEZNIKI	
1. Chicago, Ill.	5.00
47. Springfield, Ill.	2.00
69. Hermine, Pa.	2.00
41. Clinton, Ind.	4.00
Buhl, Minn.; Max Martz	1.50
Power, Peint, O.; Po 50c:	
Steve Chuck, Jack Bergant,	
Karl Bogatay, Mary Bogatay,	
Jacob Tauchar, 25c; Skupaj	
(poslal Karl Bogatay)	2.25
Skupaj	\$95.53

Tajništvo J. S. Z.

Kakaj niso vzeli cerkve seboj?

Dopisnik iz Detroita javlja, da bi ondodni rojaki, ki so večinoma prišli iz Calumeta, radi zi- dali cerkev in v ta namen so se obrnili na magnata Forda za fi- nančno pomoč.

Rojaki so hitro pozabili na Calumet. Tam so pred dvajseti- mi leti zgradili veliko cerkev z dvema turnoma iz rezanega rde- čega kamena. Stala je v tistih časih okrog \$100,000. Kak ponos in krič je bil! Take "hiše bože" ni bilo v vsej "Copper country" in lokalni slovenski list je po- nosno zapisal: "Vse slovenske fane, še Jolietčane, smo pose- kali!"

Koliko so kralji bakra prispe- vali, mi ni znano, ampak rojaki so plačevali "davek", da je kar pokalo. Takrat je bil Calumet velika naselbina in za Jolietom največja klerikalna trdnjava. V zadnjih letih so se pa izpreme- nile ekonomske razmere in Ca- lumet je danes komaj še skelet. Rojaki so se v ogromni večini izselili drugam; ostala je le pe- ščica starih naseljencev, ki so priklenjeni na svoja hiše in zem- ljišča, katerih noče nihče kupiti. Polovica hiš v mestu je praznih. In malone prazna je tudi velika slovenska (takrat so ji rekli "Austrian church") cerkev, ki stoji danes nikomur v ponos, pač pa kot skeletni, suhorebrni monu- ment človeške kratkovidnosti in stupidnosti. Stavba, ki je stala sto tisočakov, ni danes vredna nič z gospodarskega stališča.

Ali se bodo dragi rojaki kdaj naučili?

Dobre novice iz Jugoslavije.

Radič vsak čas postane mini- ster, če že ni.

Vest iz Montane.

Genjeni K. T. B.! Matiček je poslal svojo boljšo polovico na božjo pot k Sveti Stifiti nekje pri Ribnici. In glej, za spomin mu je prinesla žegnane "fiške" in pipce! — Nekdo iz Klanice, Roundup, Mont.

Mr. Somebody je otvoril šolo no- ve ofike.

Genjeni Zarnomet! Zasedu- joč dopise v Prosveti sem se spomnil slovenskega katoliškega shoda v Sheboyganu, katerega sem se slučajno tudi jaz udele- šil in poslušal g. Černeta, ki je med drugim pravil, kako so na Stajerskem črna bika "zajfa- li." Ko zdaj čitam o njegovem zbežljanju, mi je nehotno prišlo na misel vprašanje: Kaj bo, če bi se člani S. N. P. J., katere je provociral, poslužili njegove for- mule? — J. S., Milwaukee, Wis.

Mokra prohibicija v Iowi.

Genjeni K. T. B.! Ker si že zapisal, da je mr. Volstead "fajn gaspad", prideni še, da je velik nevednež kot naš petelin, ker še ne ve, kako gospodari tukaj ro- ka pravice. Pred kratkim je za- sačila pol ducata možkih, ki so se vrátili pri dobri kapljici, in zaključila, da je vsak vreden \$100. Pozneje jim je bilo vse od- puščeno, prvič radi tega, ker ni- so "Hunkiji", drugič pa, ker so stoprocentni suhači, kadar ni- majo kaj piti. — Kanalia iz Iowe.

Še en korak, da pride Trunk do kanibalov!

Zupnik Trunk bi rad seznanil rojake v starem kraju z dobri- mi novicami iz Amerike, zato je ponatisnil v kutarškem organu dopis iz Prosvete, tikajoč se ne- kakega pogreba v Spring Canyonu, Utah. Dopisnik pripoveduje, ka- ko je duhoven, ki je opravil ce- remonije, osmerjal pogrebe.

Lahko bi se napisalo nekaj o nedoslednosti ljudi, ki kličejo duhovna in potem kritizirajo njegov nastop. Komur se hoče duhovnih ceremonij, naj še po- žre njegovo zmerjanje. Ako je pa Trunk kritiziranje nestrep- nega duhovna že na meji kanib- alstva, naj se obrne in pogle- da po svojem vinogradu. Krva- va ironija je, da kanibali jedo samo ljudi, otroci Rima pa celo bogove.

Kdaj je bil Kulic rojen?

Prezident Kulic je spet govo- ril in zagotovil svobodo busines- su. Business se lahko smeje. Business deli svobodo sebi in prezidentom.

Listaica.

Woodward, Iowa: Morda se je tista reč kje izgubila.

K. T. B.

predstava, v nedeljo 2. maja, v dvorani SNPJ,

Katoliška atmosfera

(Poglavje iz knjige "The Popes (and their Church).")

Spisal Joseph McCabe,

bivši frančiškan in profesor v semenišču.

(Dalje.)

Večina katoličanov se slepo pokorava sistemu in noče čitati "slabih" knjig, to je takih, ki kritizirajo cerkev in vero. Ako se komu zazdi, da je treba pogledati kaj govori in piše malsprotna stranka, dobi zagotovilo, da mu katoliški pisec že pove vse. Kar mu pove, je seveda običajno zavijanje. Gotov del katoličanov pa le čita nasprotno literaturo kljub vsem omejitvam in grožnjam. Sod katoliške cerkve že precej curi, in moške in žene, ki odpadajo, so večinoma taki, ki so se predrznili čitati kritiko o cerkvi. O tem bom pisal več kasneje, zazdaj poudarjam le to, da cerkev smatra za smrtni greh čitanje vsake take kritike.

Napadi na protikatoliške pisatelje niso slučajni, temveč sistematični. Nekdo je cerkev sedaj take pisatelje na grnadi. Če kdo misli, da je cerkev napredovala, ker danes ne seliga več svojih nasprotnikov, se moti. Svet je napredoval, cerkvi so vražni "svet", ne cerkev. Cerkev je res popustila napram protestantom v — protestantovskih deželah. Tu imajo protestantje še nekaj upanja. Njihov krst je v gotovih slučajih morda veljaven. Protestanti so "naši ločeni bratje". Rim kajpada nima rad teh besed, toda mora jih požreti. To je taktika.

Z odpadniki in drugimi sloji nasprotnikov pa je cerkev manj milostna. Z grožnjami pogubljenja jim seveda ne more do živenga, ker take grožnje jih ne bolijo. Mnogi pa bodo presenečeni, ko izvedo, da cerkev še hlepi po njihovi krvi. Edino hudobni "svet" jih varuje, da ne zapadejo usodi, katero zaslužijo. Večina katoličanov najbrž ne ve nič o tem kakor ne ve o trgovini z odpustki ali fiktivni papeške zgodovine. Treba je torej citirati avtoriteto, ki je nasprotna.

Katoliška cerkev ima svoje zakone — kanonsko pravo, kot se mu pravi — zelo velik kodeks ali zakonik, o katerem mora gotovo del duhovščine specializirati. Velika večina duhovnov ve o vseh teh zakonih malo več kot lajki. Od časa do časa se izdajajo spisi z razlagami o tem ali o nem oddelku kanonskega prava. Pred menoj leži tak spis, ki nosi naslov "Institutiones Juris Ecclesiastici Publici" in spisal ga je jezuit Marianus de Luca (1901), profesor na papeški univerzi v Rimu. Natisnjen je bil v vatikanski tiskarni in zelo toplo priporočen od "liberalnega" papeža Leona XIII. Sekcija tega spisa se peča z odnošaji cerkve napram heretikom. V tehniškem pomenu kanonskega prava je heretik odpadnik od cerkve, mož ali žena, ki je bila krščena v cerkvi in potem je pustila cerkev; ne pomeni osebe, ki ima drugačne nazore od katoliških. Važna razlika je v tem, da cerkev ne priznava heretiku "do-

govnega namena". Kako more Slovci normalne razumnosti, poučen o resnicah sveta vere, dvomiti o teh resnicah ali jih zavreči? To je cerkven princip in splošno katoliško stališče. In cerkev izvaja iz tega svoje zaključke. Tukaj podajam prevod latinskega besedila tega modernega katipota "Javne cerkvene postavbe":

"Kadar so nedotakljive pravice katerekoli družbe napadene ali zahtevane, jih moramo obraniti in jim zadostiti. Če je bilo kdaj to storjeno, vidimo zlasti v naši dobi potrebo, da se krivci kaznujejo, pa naj bo kazni, ki je potrebna, še tako stroga ali izvajana po takozvanem 'pravu meča', zabranjenem perfektni družbi, ali smrtna kazni, ki leži pokopana med mrtvimi zakoni... Izjavljamo, da ima cerkev izajino oblast, da lahko ukroti regaliste in njihove moderne pristaje tudi s smrtno kaznijo. Pravica cerkve mora moč zadostiti s smrtno obsodbo heretikom, zlasti pa z usmrčenjem gotovih voditeljev heresije in apostatov, ki glasno obtožujejo našo mater cerkev krivih in zlih dejanj. Ker imamo pravico izvajati smrtno kaznjo, lahko izvajamo tudi ložje kazni (zv. i. str. 142)... Smrtna kaznjo je potrebno in izdatno sredstvo za cerkev, da doseže svoj namen, kadar uporniki proti njej in motilci cerkvene edinstva, zlasti pa heretiki in hereziji, postanejo tako nadležni, da se jih cerkev ne more orestiti z milejšo kaznijo in narediti red v svojih vrstah... Kadar perversnost enega ali več heretikov postavi otroke cerkve v nevarnost uničenja, tedaj je cerkev dolžna odstraniti to perversnost, in če ni drugega sredstva za rešitev ljudstva, sme (cerkev) in mora usmrtiti take hudobneže (zv. i. str. 143)".

Osem strani je te ljubeznjive zofistike, ki prikazuje stališče modernega Vatikana v tako jasni luči, da niti kak angleški ali ameriški jezuit ne more stvari zaviti. Malo dalje je izrazita sekcija "O heretikih" in nato sledi deset strani lamentiranja o hudobnosti sveta, ki ne pusti več, da bi cerkev pomočila svoje svete prate v njegovo kri.

"Neverniki — se čita na 270. strani — ki so enkrat pripadali veri, kakršni so vsi heretiki in apostati, bi morali biti po vsaki postavi telesno kaznovani (to se pravi: mučeni) in celo s smrtjo, ker so se izneverili veri in ker se nočejo vrniti v cerkev".

(Dalje.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Okt. 31.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cl. ceno za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNISTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladščarjem in v prodajalne železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O. (Adv.)

ISČE SE ROJAK

John Bukovec, kateri je odšel meseca junija t. l. od tukaj v Crested Butte, Colo. in od tam pa neznano kam. Prosim cenjene rojake ako je kateremu znano kje se nahaja, da mi to sporoči, če bo pa sam ta oglas čital, naj se javi najkasneje v teku 14 dni na naslov: John Martinčič, P. O. Box 81, Rockvale, Colo. (Adv.)

DONAŠE PREKAJENE

mesene klobase. Zelo dobre in šunke pošiljam po vsi Ameriki. Cena 40c funt, poštnina prosta. Z naročilom pošljite denar. Pišite na naslov:

JOSEPH LESKOVAR, 610-14th Street, Racine, Wis.

Ali ste znali pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladščarjem in v prodajalne železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Proti bolečinam

v hrbtu, straneh, kolkih in v prsih, na otekline in krče rabite

Severa's Gothardol.

Hišni liniment za mazanje zunaj ki hitro prežene revmatične in nevralgične bolečine.

Cena 50 in 60 centov.

Zahtevajte najprej pri lekarju.

W. T. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

TEHTNICA

Juž Kozak

(Dalje.)

"Ne, ne! So trenutki v življenju in verjemite mi, nikdar še nisem občutil tega jasnega, kot danes popoldne, ko mora človek, ališči, mora, da odrabi sebi namenjeno usodo. Če vzdrži, jo najde, ali pa te stre, predno si jo videda."

"Ah, ti ubogi sanjač, še vedno premišljaš o tisti otročji zgodbi."

"Žena, resnico njeno sem danes doumel. Ko sva legla tam v travo, se je zdelo tudi meni, da sem šel v samotni gozd, stran od ljudi, kajti zdaj prihaja trenutek, poslednja noč. Vsi mrtvi in živi bodo plesali iz menoj. Glej!" Ozrla sta se nazaj, v večerni zarji je gorel gozd; plamen se je vli iz tal, v kronah so pojemale poslednji zublji, od katerih je rdelo nebo. "Glej, noč pada nanj in ne vrnem se nazaj. Zapro se vrata v ta čudodelni hram, tam zunaj pada odločitev. Med tistimi zidovi plešejo mrtveci. Že davno pokopane človeške kosti so se sprjele, kajti približuje se čas, da gre zopet sin matere iskat odrešenja njih zakleti kraljičini. In, ta kraljična, žena moja, je strašna, predno se razodele in uda človeku; njeno spremstvo so mrtveci, ki se maščujejo za nepokoj in zdramitev. Verjemite, na stotletja enkrat hodi človek v cerkev, se odpre tabernakelj in sprejmejo ljudje razodetje. Laž in prevara je pravilica, da se dvignejo ljudje za tistim, ki jim speče vaškdanji kruh; za njim gredo, ki ga jim blagoslovi. In zdaj je čas, ko gredo. Čujem že njih korak. V meni samem odmeva. Prazna so dela zadnjih dni, pokoja mi niso dala. To ni bil blagoslov zame, ne za ljudi. Še enkrat se vzpnem, kajti skozi mene drvi val, ki žene danes milijone; vsi so pozabili stare molitve, stare zakone, katerim so že erke obledeli. Smešno se ti bo zdelo, če ti rečem, da bi jejo kladiva že na cerkvena vrata, ki se vsak hip odpro in oči vzro razodetje pred oltarjem."

Obmolnila sta, ker je čutila tudi ona, da so njegove besede resnice, saj je vse dni, odkar se je pričelo tisto, čemer ni poznala imena, tudi njej odpiralo oči v temnih nočeh, da so gledale po cele ure vse plašne prihajajočim viharjem naproti.

Sredi sinje modrine je vzcvetala žarka zvezda. Njen korak je obstal in s prosečo roko mu jo je pokazala: "Glej, večernica!"

Ves zamaknjen jo je objel krog pasu, v štirih očeh je blestel zlat luč.

"Večernica je zazvonila, ali čuješ, pojdiva zdaj. Morda nama njena luč vrne pokoj."

Tisti trenutek je stopil mimo obeh mlad, visokorasel fant, kakor bi stopil iz teme za njima v večerno luč, ki je s svilenimi haljami, zgrinjajočimi se od zapada, odevala terno.

"Janez, kam greš?"

"Na delo, gospod!"

"Čakaj, stopiva skupaj za trenutek. Žena, takoj bom doma!" Poslovil se je od nje in pozdravil z njim.

"Pa kaj me vikaš, Janez?"

"Drugi časi, drugačni odnošaji!"

"Seveda, ti misliš le na boj, ki ga vodiš z nami, ne toliko z menoj, kakor z njim, mojim gospodarjem." Ničesar mu ni odgovoril, ves čas se je molče plazil njegov pogled po zemlji.

"Janez, ali se spominjaš najinega pogovora, ko sem se povrnil domov?"

"Dobro! A ti si odnehal."

"Jaz odnehal?"

"Mednje si stopil."

O, Janez, motiš se! Zdaj se šele zavedam, da mi le kruh režejo. Časi so težki, veruj, ali si pripravljen?"

"Pripravljen in vsi z menoj." Dvignil je svoj pogled, v temne daljave je gledalo temno oko in ni še videl takih oči na teh tleh. Upala lica, dobrohotna, da bi se usmili črva na zemlji, a neizprosna v svojih zahtevah. Ta fant, je pomislil Brajda, sovraži vbojajme od danes na jutri, ampak objel in zaklenil je v svojo dušo usmiljenje božje, ki je trdo in nerazumljivo,

Smrt ga je že davno pogledala od blizu, vse njeno gorje je padlo v trenutku, ko je vzdržal pogled. Njegova pest bije in deli usmiljenje obenem. Dolgo časa sta se že poznala in vzel ga je k novim strojem, kajti njegove roke so občudovali vsi. Spočetka se je branil, da bi ne ohkodoval svojih prijateljev.

"Kdaj pričnete?" je vprašal.

"Prihaja trenutek."

"Da, Janez, nekaj strašnega prihaja. Mi, ali sem, da bo šlo mimo."

"Mimo? Kako naj gre mimo, kaj nimamo več sreče ne pesti?"

"Toda vaši ljudje."

"Kaj, ljudje so, in iz testa še nisi uili zvonov. Dovolj je, da je eden. Včasih se mi zdi ta boj tako zopern, da bi vrgel vse skupaj. E, tudi mi hodimo na Golgoto, kdo bi to slutil, kaj ne? Toda prihaja in ni mogoče nazaj. Povem ti, tako sem mislil: Kadar se zgodi na svetu strašna krivica, da si iz pohlepa moril nedolžne otroke, gre maščevanje čez vso zemljo, povsod bodo jedli velikonočno jagnje."

"In potem?"

"Potem, nič potem, o tem razmišljam ti, ki si učen in pameten, tvoja glava ne nosi naših skrbi. Le tista edina človeška, morda je to učenost, ali vrag vedi kaj, je tvoj delež. Mi pa smo, fant moj, ljudje mesa in krvi, mi živimo božje zakone, pa jih ne pridigamo na prižnici. Med nami in njimi ni sprave! Mi ali oni?"

In nikdar vsi skupaj?"

"Nikdar in nikoli. Nisem se učil vaših zakonov, zato jih ne spoštujem. Če jih bom rabil zase, pošljemo koga ponje, le verjui, da jih razbere tudi naš človek iz božjih postav. Če morajo pasti stari, naj padejo, nam se ne bo tožilo po njih. Pravijo nam, od vekomaj so, vsi se povrnete nazaj. A kdo nam bo pod milim, ne bom branil, da ne poizkusimo vsega? Fant, če bi oni spoštovali človeka, bi se nas ne bali."

Brajda je molčal. Skoro sram ga je bilo za marsiktero misel, da se jim ne sme delati krivice. Premogočni so v svojem ponosu, ne čutijo več udarcev šibe, zadel jih je bič, pod katerim so rjaveli od bolečin. To ni več zemlja alabičev, boječnežev, ne, ti ljudje so se pomerili s časom oči v oči in so umrli v svoji duši. Ne zanje, za bodočnost njih rodov jim odmeva korak. Nikomur več ne zaupajo, tudi celemu svetu ne, sami bodo odločali svojo usodo.

In zdrazil se je po tem premišljanju, lepota človeka poleg njega mu je odkrivala strast in moč njegove duše in zopet je vstal Brajdi pred očmi strašni ples mrtvih, ki se bodo borili na strani zaklete usode, da se razodele bodočim rodovom. Tisti hip se je pričela celiti druga rana, na široko odprta v zadnjih letih, in pričel je upati: ljudje, ljudje, zopet vam vstaja puntarski rod, ki se dviga zoper greh vaših in drugih teles. Vso to misel je hotel objeti, izliti do konca, pronikniti vanjo, kakor voda, ki se mudi po tedne v globinah, pa ga je krčevit prijem sosedom predramil. Vsa roka je trepetala, gorela pod prsti, ga je žgala v zapetjaj.

"Ali si videl?"

"Kaj?"

Nekdo je šel mimo naju. Še nikdar ga nisem videl, ne poznam ga in vendar vem, da je bil."

"Kdo?" je široko odpiral Brajda oči, čuteč, kako se ga polasač strah ter mu znoj oblija čelo. Oči pred njim so v mrtvaškem sijaju blaznele in če se ne bi spomnil, da ga je nekoč tako pogledal vol, ki so ga gnali v klavnico, bi ne našel primere zanje.

Mar se je že pričelo? — je pomislil, drgetajoč po vsem telesu; vse trše ga je oni prijemal. In okoli obeh se je sprostrila noč, iz katere so gorele oči, ki so bile gledale smrt.

"Da!" je dejal trdo Janez, kajti uganil je spočeto misel. Med dvema človekoma se včasih zgodi čudno razodetje, oči obeh se upro v Oni svet in tedaj ni meja med njima, v eno se zlijeta, kakor pred avojim rojstvom.

"Zbogom!" je zinil oni krepko ter se obrnil od spremljevalca, vsega omotenega v tej čudni uri. Kdovekaj ga je poglano; za njim je stopil Brajda, se postavil predenj ter mu zapri pot. Se enkrat sta se pogledala, nato si segla molče v roko in v tenji je odmeval korak.

(Dalje prihajajo.)